

Literatúra

- Fresnel, J., Billard, C., Hindák, F. & Pekárková, B., 1989. New observation on *Porphyridium griseum* Geitler = *Rhodella grisea* (Geitler) comb. nova (Porphyridiales, Rhodophyceae). Pl. Syst. Evol. 164: 253–262.
- Hindák, F. & Hindáková, A., 1998. Sinice a riasy [Cyanophytes/Cyanobacteria and Algae]. In: Marhold, K. & Hindák, F. (eds). Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska [Checklist of Non-Vascular and Vascular Plants of Slovakia]. VEDA, Bratislava, p. 11–100.
- Hindák, F. & Hindáková, A. 2006. Cyanobaktérie a riasy termálnych vôd v Piešťanoch (záp. Slovensko). Bull. Slov. Bot. Spoločn. 28: 21–30.
- Pekárková, B., Hindák, F. & Šmarda, J. 1988. Morphological characteristics and physiological properties of a coccoid rhodophycean alga *Rhodella grisea* from thermal springs at Piešťany, Czechoslovakia. Arch. Protistenk. 135: 69–83.

Chytrý, M. (ed.). Vegetace České republiky 3. Vodní a mokřadní vegetace [Vegetation of the Czech Republic 3. Aquatic and wetland vegetation]. Praha : Academia, 2011. 827 p. ISBN 978-80-200-1918-9.

Z knižnej dielne vydavateľstva Academia vzišla ďalšia publikácia autorského tímu pod vedením M. Chytrého, dopĺňajúca poznatky o vegetácii Českej republiky. 3. diel rovnomennej série – Vegetace České republiky, zaoberajúci sa vodnou a mokradňovou vegetáciou tak nadväzuje na predchádzajúce diely zhrňajúce poznatky o travinnej a kričkovitej (Chytrý et al. 2007) a ruderalnej, segetálnej, skalnej a štrbinovej vegetácii (Chytrý et al. 2009). V dvojročných cykloch sa tak máme možnosť postupne oboznamovať so všetkými vegetačnými typmi našich susedov, jej variabilitou, dynamikou a rozšírením. Kniha je zároveň predposledným dielom monografickej série, ktorá bude v blízkej dobe zakončená prehľadom lesnej a krovinovej vegetácie.

Na súčasnom prehľade sa okrem M. Chytrého spolupodieľali viacerí poprední odborníci, menovite K. Šumberová, P. Hájková, M. Hájek, Z. Hroudová, J. Navrátilová, M. Čtvrtlíková, J. Sádlo, Z. Lososová, R. Hrivnák, J. Rydlo, H. Ořáhelová, P. Bauer, P. Hanáková, L. Ekrťová a E. Ekrťová. Práve zloženie autorského tímu, spolu s pozitívnym ohlasom na predchádzajúce dva diely, boli predzvesťou, že do knižníc botanikov, fytoecenológov, ochrancov prírody, učiteľov či rôznych nadšencov, pribudne kvalitná súhrnná publikácia o rastlinných spoločenstvách mokradí, pramenísk, rašelinísk a rôznych typoch vodnej vegetácie.

Monografia je prehľadom, ale zároveň aj zhrnutím poznatkov o vegetácii vodných nádrží a tokov, pobrežných zón, mokradí, obnažených dien rybníkov a iných vodných nádrží, pramenísk a rašelinísk. V rámci tejto kategorizácie je spracovaných 10 fytoecenologických tried (*Lemnetea*, *Potametea*, *Charetea*, *Littorelletea uniflorae*, *Isoëto-Nanojuncetea*, *Bidentetea tripartitae*, *Phragmito-Magnocaricetea*, *Montio-Cardaminetea*, *Scheuchzerio palustris-Caricetea nigrae*, *Oxycocco-Sphagneteta*), 37 zväzov a 178 asociácií. Výskumom tohto typu vegetácie sa zaoberali geobotanici v Českej republike už viac ako 80 rokov. Keďže mokrade patria v súčasnosti medzi jedny z najohrozenejších biotopov v dôsledku znečistenia vôd, narušenia vodného režimu, odvodňovania, regulácie vodných tokov a pod., sú poznatky obsiahnuté v prezentovanej knihe prínosom nielen pre fytoecenológov, ale tiež pre pracovníkov ochrany prírody.

Autori nadviazali na početné štúdie svojich predchodcov, pričom dvom z nich – K. Rybníčkov a S. Hejnému, monografiu venovali z dôvodu ich zásadného spôsobu, akým sa o poznanie diverzity rašeliniskovej, vodnej a mokraďovej vegetácie, zaslúžili. V úvode knihy, podobne ako pri predchádzajúcich dieloch, je predstavená história a súčasný stav výskumu, nasleduje kapitola pojednávajúca o vymedzení vegetačných jednotiek a ich interpretácii, ktorá nás oboznamuje s hierarchickou štruktúrou klasifikácie vegetácie, vymedzením jednotiek pomocou metódy Cocktail a sociologickými skupinami druhov použitých pre tvorbu formálnych definícií, na ktorých sú založené vymedzenia jednotlivých asociácií. Pre stanovenie diagnostických, konštantných a dominantných druhov asociácií, zväzov a tried bol použitý súbor viac ako 90 tisíc fytoecenologických zápisov, čo do veľkej miery dáva záruku možnosti zovšeobecnenia dosiahnutých výsledkov a vysokú mieru objektivity pri vymedzení jednotiek. Významnou súčasťou je mapová dokumentácia rozšírenia konkrétnych jednotiek zachytávajúca lokality zápisov pred a po roku 1975, ako aj lokality ich pravdepodobného výskytu. Nemenej dôležitá je kapitola venovaná nomenklatúre rastlinných spoločenstiev, ktorá vysvetľuje použité články medzinárodného kódu fytoecenologickej nomenklatúry. Medzinárodnému auditóriu knihu sprístupňuje anglické zhrnutie nielen za úvodnými kapitolami, ale tiež za každým opisom vegetačných jednotiek, a aj dvojazyčné vysvetlivky k obrázkom/fotografiám a tabuľkám. Samozrejmosťou sú synoptické tabuľky, synonymika spoločenstiev a porovnanie asociácií jednotlivých tried pomocou Ellenbergových indikačných hodnôt v podobe krabicových grafov.

Formalizovaný prístup ku klasifikácii vegetácie má bezpochyby svoje výhody jednoznačným definovaním fytoecenologických jednotiek systémom opakovateľných krokov a kombináciou vytvorených sociologických skupín. Napriek tomu je, podobne ako iné metódy klasifikácie, závislý od expertov, ktorý tento systém vytvárajú a tiež od kvality dát, zastúpenia jednotlivých typov v analyzovanom súbore a tiež od rovnomerného pokrytia študovaného územia zaznamenanými fytoecenologickými zápsmi. Jednoznačnosť krokov a hlavne definícií, je pri tak veľkom dátovom súbore, z akého tím pod vedením M. Chytrého vychádzal, zárukou možnosti dostatočne generalizovať získané výsledky.

Nevýhodou prehľadov administratívne ohraničených celkov je často ich umelé vytýčenie hraníc a fragmentovanie dátového súboru na dáta iba z tohto celku. Národné prehľady vegetácie sú však dobrým základom pre neskoršie nadnárodné prehľady ucelených prirodzených celkov ako napríklad Karpát, kde sa budú môcť náležite porovnávať a definovať vegetačné jednotky nielen z centra ich rozšírenia, ale tiež z okraja areálu výskytu.

Dá sa vytknúť závažnejšia chyba pri komentovaní tak obširnej a kvalitnej publikácie akou je prezentovaný 3. diel prehľadu vegetácie Českej republiky? To je skôr otázka hodnotenia práce recenzentov. Určite sa nájdu drobné nedostatky, ktoré skôr budú reflektovať rôznorodé názory, trendy a princípy použité pri hodnotení jednotlivých typov v iných regiónoch a s ktorými môžu skôr diskutovať odborníci zaoberajúci sa vybranými typmi. Osobne by som uprednostnil napríklad širšiu diskusiu o zaradení určitých spoločenstiev v prípade, že sa klasifikácia v susedných regiónoch líši (napr. asociácia *Vaccinio uliginosi-Pinetum mugo* Lutz 1956) a z toho vyplývajúcu reflexiu novších výsledkov resp. publikácií. Tiež by sa mi žiadalo uvádzať konkrétne články Kódu fytoecenologickej nomenklatúry priamo za menami syntaxónov uvedených v zozname synonym, aby bolo možné jednoznačne a rýchlo identifikovať pohnútky, ktoré viedli autora/ov k uvedeniu konkrétneho mena do synonymiky. Nemenej dôležité, resp. praktické, by sa mohlo zdať členenie synonym na vlastné synonymá, bazionymá či pseudonymá. To sú však len návrhy resp. postrehy čitateľa, aké si môže nájsť každý jeden z radov fytoecenológov, ktorý otvorí túto knihu, a žiadnym spô-

sobom neznižujú kvalitu predloženej štúdie a práce rozsiahleho a kvalitného tímu výskumníkov. Monografia tak predstavuje ucelený prehľad spracovania veľkého množstva dát z českej národnej fytoecologickej databázy, komparatívny materiál pre susedné regióny, námety na diskusie a hlavne zoznam syntaxónov s uvedením ich variability, druhového zloženia, ekológie a chorológie.

Záverom by som chcel tímu Milana Chytrého poblahoželať nielen ku kvalitnej publikácii, ale tiež k rýchlosti, s akou jednotlivé publikácie o vegetácii Českej republiky predstavujú odbornej i laickej verejnosti. Je evidentné, že vegetačný prehľad našich susedov, bude dokončený približne v tom istom období, ako je naplánované dokončenie prehľadu rastlinných spoločenstiev Slovenska, s tým rozdielom, že ten slovenský začal vychádzať už v roku 1995. Myslím si, že svoju úlohu v tom zohrala najmä výrazná podvýživa financovania vedy na Slovensku ako aj nedostatočné zdôraznenie významu národných prehľadov, ktoré plnia výraznú úlohu v šírení poznatkov nielen medzi odborníkmi, ale tiež v ochrane prírody, pri tvorbe legislatívy a pod.

JOZEF ŠIBÍK